

גבולות היחידה: במדבר פרק י"ח פסוקים כ"א-ל"ב נושא היחידה: מתנות הלויים

כתב: אורן גוטמן

מספר השיעורים: 1

כללי:

יחידת הפסוקים הזו עוסקת ב'מתנות לווייה', והיא מהווה המשך ליחידה הקודמת שעסקה ב'מתנות כהונה'. הלויים עובדים בבית המקדש, ובתמורה לביצוע משימה זו, הם מקבלים שכר מאת ה'. את המתנות מעניק הקב"ה ללוויים דרך הפרשת המעשרות של עם ישראל.

פתיחה:

להביא לכיתה שקית מלאה במתנות קטנות (סוכריות, בלונים, עפרונות וכד'). העיקרון הוא להביא כל הפתעה שעשויה למשוך את תשומת לב התלמידים לשיתוף פעולה), ולשאול את התלמידים "מי רוצה מתנה???" . לאחר מכן לשאול: למי מגיעה מתנה? על איזה מעשה, ראוי לחלק מתנה? מתי אתם נותנים מתנה לחברים? כיצד מרגישים כשמקבלים מתנה? אחרי שלמדנו על המתנות הניתנות לכהנים, נלמד עתה על המתנות הניתנות ללוויים. מדוע הלויים מקבלים מתנה מאת ה'? מהי אותה מתנה? כיצד יחשו הלויים בעת קבלת המתנה?

עיון בפסוקים:

אופן קריאת הפסוקים: הלימוד יתבצע בעזרת הנחיית המורה תוך שילוב שני אלמנטים:

1. קריאה צמודה מתוך הפסוקים.
  2. דיון על המשמעות של מתנות לווייה כפי שעולה מתוך הפסוקים.
- במקביל לשני אלמנטים אלו, ישנן נקודות לדיון והצעות להתבוננות, שאותן יש להעלות תוך כדי לימוד מהפסוקים.

פסוקים כ"א-כ"ד: המתנות ללוויים וטעמן

- חפשו בפסוקים איזה שורש של איזו מילה חוזר על עצמו מספר פעמים. מה משמעות המילה הזו, וכיצד הדבר יכול לשפוך אור על תפקיד הלויים?
- שורש המילה ע.ב.ד חוזר על עצמו חמש פעמים בפסוקים אלה. שורש זה מלמד על הבדל מהותי בין מתנות הכהונה למתנות הלווייה. מתנות הכהונה ניתנות מ'שולחן גבוה', כלומר, מ'שולחנו' של הקב"ה. מתנות אלו אינן באות כשכר עבור עבודת הכהנים במקדש. לעומת זאת, מתנות

הלווייה ניתנות כשכר תמורת עבודתם של הלוויים במקדש, וזה מה שכתוב בפסוק כ"א: "נתתי כל מעשר בישראל לנחלה חלף [=תמורת] עבדתם אשר הם עבדים את עבדת אהל מועד".

• מה, לדעתכם, הסיבה לכך שהקב"ה מעניק ללוויים שכר תמורת עבודתם?

מדוע הקב"ה העניק ללוויים מתנות? מן הפסוקים עולות שתי סיבות לכך:

1. פסוק כ"ב - שמירה על אוהל מועד, כדי שבני ישראל לא יקרבו אליו ולא ימותו. אם הלוויים לא יזהירו את בני ישראל שלא להתקרב לאוהל מועד, הם יישאו בעונש על חוסר מילוי תפקידם.
2. פסוק כ"ג - הלוויים אינם נוחלים בארץ כמו שאר שבטי ישראל. אך מכיוון שהלוויים זקוקים בסופו של דבר למקור פרנסה כלשהו, הקב"ה מפנה אותם מכל דאגה לפרנסה באמצעות מתנות הלווייה.

מכיוון שפרנסת הלוויים תלויה ברצונם הטוב של ישראל, מזהירה התורה מספר פעמים על תקנת הלוויים (דברים י"ב, י"ב; י"ח-י"ט).

התורה מכנה את המתנה המוענקת ללוויים בשם 'תרומה', ויש לכך שני טעמים¹:

1. על שם החלק שבה, שחייב להינתן לכוהנים כתרומת מעשר. ניתן להרחיב בטעם זה כך: לפני שהאדם דואג לפרנסתו החומרית, הוא מפריש את התרומה עבור הקיום הרוחני של עם ישראל. דבר זה מתבטא בכך שהוא דואג לפרנסת הלוויים, העוסקים כל ימיהם בעולם התורה והקודש.
2. להפיס את דעתם של הלוויים ולומר שגם חלקם מאת בני ישראל הוא תרומה לה' בדומה לחלק הכוהנים.

פסוקים כ"ה-כ"ט: ההפרשה של הלוויים לכוהנים

אם עד כה ה' דיבר אל אהרון, הרי שמעתה הדיבור מופנה אל משה. ייתכן שהסיבה לכך היא שהכוהנים נוגעים בדבר מכיוון שהם עתידים לקבל את ההפרשה מהלוויים, ולכן לא היה ראוי שאהרון יאמר את הדברים ללוויים². הפרשה זו נקראת 'תרומת מעשר', כפי שכתוב בפסוק כ"ז: "כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב", כלומר ה'דגן' וה'מלאה' הם כינויים לתרומות שנותנים בני ישראל לכוהנים. לכן הלוויים מפרישים את הדגן מתוך הגורן שהם קיבלו, וכן הם מפרישים את התבואה או תירוש ויצהר מתוך היקב.

מעמד הקדושה של 'תרומת המעשר' הוא כמו המעמד של התרומה שנותנים בני ישראל לכוהנים, ולכן הקדושה חלה על תרומה זו.

• מדוע לדעתכם גם הלוויים הצטוו להפריש מעשר ממה שהם קיבלו?

³הפרשת המעשר של הלוויים אין מטרתה לפרנס את הכוהנים, אלא שדרכה ידעו הלוויים שהם כפופים לכוהנים ושתפקידם הוא לשרת את עבודת המקדש שתכליתה היא עבודת הכוהנים. לכן 'תרומת המעשר' מותרת באכילה לכוהנים בלבד.

¹ על פי פירוש דעת מקרא, פסוק כ"ד.

² פירוש דעת מקרא.

³ ספר החינוך (מצווה שצב).

פסוקים ל-ל"ב: דיני תרומת מעשר

אחרי שהלוויים מפרישים את 'תרומת המעשר' לכוהנים, דין התבואה שנשארת בידי הלוויים הוא כחולין הראויים לאכילה ללוויים. התורה מדגישה שאפשר לאוכלה בכל מקום ושאינ צורך לשמור עליה מן הטומאה מכיוון שדינה כחולין גמורים. בנוסף, התורה מדגישה שאת תרומת המעשר חייבים לתת מן היפה, כפי שמודגש במילה "חלבו".

הצעות להמחשה:

אפשר לקיים בכיתה טקס של הפרשת תרומות ומעשרות. ניתן לצפות בסרטון + מצגת על הפרשת תרומות ומעשרות [מתוך האתר של מכון התורה והארץ]:

<https://www.youtube.com/watch?v=1tW8DPVIfbo>

מסרים והפנמה:

1. הדרך הנכונה להתייחסות לקדושה – התורה מזהירה להתייחס בכבוד למקדש, ולא להביא אותו לידי מצב של חילול הקודש.

2. נדיבות לב – עם ישראל מצווה לתת ללוויים את 'תרומת המעשר', ובזה לפתח את מידת נדיבות הלב כלפי הלוויים שאינם מתפרנסים מתבואת הארץ.

3. הכרת הטוב כלפי הלוויים – עם ישראל מכיר טובה ללוויים שעובדים בבית המקדש, ולכן הוא מעניק להם שכר עבור עבודתם.

משימת הפנמה: כתבו עצה אחת כיצד ניתן לפתח בתוכנו את המידות הבאות: מידת נדיבות או מידת הכרת הטוב. לאחר מכן, תארו בפני הכיתה כיצד אפשר להשתמש באותה עצה.

מבט שלם:

בפסוקים אלו סיימנו ללמוד על תפקידי שבט לוי ועל המתנות שהם מקבלים.

1. ה' מצווה את הלוויים והכוהנים שישמרו את המקדש, כדי שהעם הרוצה להתקרב אל ה' לא יפרוץ ויעלה אל הקודש.	2. המתנות הניתנות לכוהנים	3. המתנות הניתנות ללוויים
---	---------------------------	---------------------------

ביחידת פסוקים זו סיימנו את פרשת קורח העמוסה בתכנים רבים, החל במרד קורח ועדתו והתערבות ה' בביסוס הנהגת משה ואהרן, וכלה במתנות שהקב"ה מעניק לשבט לוי ולכוהנים.

סיכום:

ללוויים יש תפקיד בעולם, והוא עבודת ה' בבית המקדש. הקב"ה מעניק ללוויים מתנות תמורת עבודתם במקדש, מתנות המאפשרות להם להתפנות לעבודתם בבית המקדש.

טבלה המבדילה בין מתנות כהונה למתנות לזויה:

מתנות לזויה	מתנות כהונה
אין קדושה במעשר	יש קדושה בתרומה
מותר באכילה לישראל	אסור באכילה לישראל
מותר לאוכלו בטומאה	אסור לאוכלו בטומאה

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

מצורפת מצגת המסכמת את עניין מתנות הלוויים. אפשר להשתמש בה במהלך השיעור או כסיכום לנלמד בשיעור.